

**ОТЛИЧЕНИ ПРЕВОДИ ВЪВ ВТОРИ СТУДЕНТСКИ КОНКУРС ЗА
ПРЕВОД ОТ НЕМСКИ ЕЗИК НА ИМЕТО НА ПРОФ. Д-Р БОРИС
ПАРАШКЕВОВ**

Ренета Килева-Стаменова

Софийски университет „Св. Климент Охридски“ (България)

**TEXTS AWARDED IN THE SECOND EDITION OF THE PROF. BORIS
PARASHKEVOV STUDENT COMPETITION FOR TRANSLATION
FROM GERMAN**

Reneta Kileva-Stamenova

Sofia University St. Kliment Ohridski (Bulgaria)

През пролетта на 2023 г. специалност „Немска филология“ към катедра „Германистика и скандинавистика“ на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ обяви за втори път Студентски конкурс за превод от немски на български език. Конкурсът е посветен на паметта на проф. д-р Борис Парашкевов (1938 – 2021), дългогодишен преподавател в специалност „Немска филология“ на СУ „Св. Климент Охридски“, изтъкнат германист с международно признание, специалист по диахронна лингвистика, етимология, история и историческа граматика на немския език, завещал и ценна преводаческа продукция от немски и фински език, която ще остане пример за професионално отношение към превода и високо преводаческо майсторство.

Във второто издание на Студентския конкурс за превод от немски език участниците имаха възможност да работят по избор върху откъс от романа на Инго Шулце „Die rechtschaffenen Mörder“ и върху пасаж от монографията на Карл-Хайнц От „Verfluchte Neuzeit“. Включиха се 10 студенти, като бяха предадени 6 превода в рубриката „Проза“ и 7 превода в рубриката „Хуманитаристика“.

След като обсъди преводите, журито в състав доц. д-р Ренета Килева-Стаменова, гл. ас. д-р Христо Станчев, гл. ас. д-р Иван Попов единодушно реши да присъди:

- Награда за най-добър превод в рубриката „Проза“ на **Ния Спасова**, студентка от втори курс специалност Немска филология с избираем модул „Скандинавски езици“

- Награда за най-добър превод в рубриката „Хуманитаристика“ на **Иван Стоянов**, студент от втори курс специалност Немска филология с избираем модул „Скандинавски езици“.

Студентката Ния Спасова за втора поредна година печели наградата за превод на литературен текст и това показва, че тя проявява траен интерес към превода и се развива в тази област. Преводът на Иван Стоянов е силна заявка, че той има голям потенциал като преводач, който се надяваме да доразгърне в бъдеще.

Тук публикуваме след редакция двата отличени превода. Преводът на Ния Спасова е редактиран от д-р Христо Станчев, а преводът на Иван Стоянов от д-р Иван Попов.

* * *

ИНГО ШУЛЦЕ: „ПОРЯДЪЧНИТЕ УБИЙЦИ“ (откъс)

Превод от немски език: Ния Спасова

Студентка във 2. курс Немска филология с избираем модул „Скандинавски езици“, Софийски университет „Св. Климент Охридски“ (България)

INGO SCHULZE: “DIE RECHTSCHAFFENEN MÖRDER“ (excerpt)

Translation from German: Nia Spasova

2st year student of German philology with a Scandinavian Elective Module,
Sofia University St. Kliment Ohridski (Bulgaria)

В дрезденския квартал Блазевиц някога живееше един антиквар, който се радваше на несравнима репутация заради книгите и познанията си, както и поради леката си наклонност да се впечатлява от очакванията на своето време. Не само местните го търсеха, не само в Лайпциг, Берлин или пък Йена адресът му се съхраняваше ревностно, ала дори и от балтийските острови Рюген и Узедом пристигаха жадуващите да четат. Те преглъщаха няколкочасовите пътувания с влак или кола, преспиваха на надуваеми матраци при приятели или понасяха несгодите на евтини квартири, само и само точно в десет часа на следващия ден да започнат откривателската си експедиция, която, прекъсвана от една двучасова обедна почивка, продължаваше до осемнадесет часа, а

понякога и до късна нощ. Със стълби покоряваха висините на най-горните полици, изчитаха по цели глави на стъпалата, преди отново да слязат, за да инспектират гърбовете на книгите на най-долния рафт, коленичейки, все едно подслушваха линолеума. Тъкмо в най-крайните кътчета търсачите предполагаха, че се намират онези творби, които биха могли да се превърнат за тях в центъра на света.

Другите антикварни книжарници може би имаха по-широко предлагане с повече редки издания в по-големи помещения. Обаче онзи, който дойде в Дрезден-Блазевиц на улица Брукнерщрасе, отвореше желязната градинска порта, минеше покрай живия плет и кофите за боклук и стигнаше до входната врата, натиснаше разхлабеното бяло копче до табелата с надпис „Антиквариат“, почакаше, докато вратата се отвори с дрънчене, изкачеше стълбите от пясъчник до първия етаж и накрая задействаше алуминиевоцветния звънец с надпис „Моля, завъртете“, се стремеше към нещо повече, а именно да бъде допуснат до царството на известния антиквар Норберт Паулини.

Норберт Паулини заприличваше на църковен служител или на портиер в музей, когато, закривайки с тяло процепа на вратата, изучаваше посетителя над очилата си и го вкарваше в смут със своето „Какво ще обичате?“ или пък изобщо го отписваше като непосветен, ако не знаеше паролата. Не разпознаваше ли властелинът на книгите отново своя посетител? Беше ли забравил разговорите, които бяха водили?

Онзи, който му отговаряше, можеше да влиза! Както онази дама, която изразяваше желание „само да поразгледа“, така и онзи господин, който искаше да знае дали този път може би се е появил преводът на Тукидид.

„Здравейте“, отвърщаше тогава Норберт Паулини, назоваваше гостите сипо име или поне се обръщаше към тях с едно колебливо „госпожа...“ или „господин...“, при което посетителите му подсказваха нататък името. Кимайки, антикварят го повтаряше като някоя дума, която по необяснима причина му бе избягала за момент.

Според времето и сезона той посочваше към гардероба и поставката за чадъри и се отдалечаваше с големи крачки, само за да се върне след малко с няколко книги, пристегнати с гумен ластик, а отгоре с бележка с името на отсрещния човек.

„Може би ще има нещичко, което да Ви интересува“, казваше той, прехвърляше ластика на лявата си китка и бележката изчезваше в страничния джоб на сиво-синята му престилка. Норберт Паулини бързичко излагаше подбудите, които са го подтикнали да добави това или онова произведение към търсеното заглавие. През това време дланите и пръстите му милваха книгите, притискаха се в тях или галеха леко дефектите им, било то драскотини по обложката, изтъркани гърбове или пък смачкани ъгълчета. Той

полагаше една по една книгите пред себе си, при което върховете на пръститена неговата десница се трудеха неуморно да ги подреждат на еднакво разстояние от ръба на масата.

„Може би някоя от тези ще съвпадне с интересите Ви“, повтаряше в заключение и се оттегляше. Рядко се случваше някой, оставен насаме с книгите, да игнорира предложенията. Това да има човек твърде малко пари в себе си, бе изключено като причина. Всеки можеше веднага да отнесе книгите въщи, след като се дръпне ръчката на касовия апарат и оставащата сума се запише на бележка. Нерядко обаче Норберт Паулини смачкваше пред очите на госта си току-що издадената дългова разписка и безмълвно слагаше желаната книга върху вече платените. Беше глух за протестите на онези, които не искаха да сепримираят с толкова голяма щедрост. Норберт Паулини знаеше какво е добро за всекиго. Какво значение имаха тогава няколко марки в повече или по-малко?

Норберт Паулини можеше обаче да стане и строг, та дори неумолим, ако посетителите върнеха някоя книга, която са прелистили, на грешното място или пък я сложеха неправилно върху другите. Единствено редът пазеше книгите от това да не могат да бъдат намирани, тоест от изчезването. Редът беше и предпоставката за шестото чувство на Норберт Паулини. Той притежаваше дарбата да забелязва с периферното си зрение промени в последователността на книжните гърбове. Ако подредбата на гърбовете бе нарушена, той откриваше начаса мястото и можеше да назове автора и заглавието още преди книгата да се озове на тезгяха му. Междувременно Норберт Паулини вече имаше готовност за допълнителни предложения. На два пъти пък бе карал крадец да върне взетата книга, назовавайки пълните ѝ библиографски данни. Някои му приписваха свръхестествени сили или скришом се оглеждаха за тайнствени огледала.

Беше близо до ума на човек да си помисли, че Норберт Паулини е възрастен човек. Обаче онзи, който не се смущаваше от допотопния му модел очила или пък от получената се не по негово желание подобна на тонзура прическа, светлееща на обраслия му с тъмна къдрава коса тил, който не си обясняваше широките му рамене и силните му ръце с плетената жилетка, носена под сиво-синята престилка, който не изказваше неодобрение нито за ръбовете на крачолите му, нито за тежките му, ортопедични на вид обуца, с които той ежедневно прекосяваше стаите, и който не се объркваше от неговия обвързан с писмения книжовен език и обагрен от саксонския диалект начин на говорене, а вместо това погледнеше Норберт Паулини в лицето, както аз тогава, съзираше насред цялата костюмация един млад мъж, за когото никой не можеше да си представи, че някога е бил, нито пък че някога би станал различен.

**КАРЛ-ХАЙНЦ ОТ: „ПРОКЪЛНАТОТО НОВО ВРЕМЕ. ИСТОРИЯ
НА РЕАКЦИОНЕРСКОТО МИСЛЕНЕ“ (откъс)**

Превод от немски език: Иван Стоянов

Студент във 2. курс Немска филология с избираем модул „Скандинавски езици“,
Софийски университет „Св. Климент Охридски“ (България)

**KARL-HEINZ OTT: “VERFLUCHTE NEUZEIT. EINE GESCHICHTE
DES REAKTIONÄREN DENKENS” (excerpt)**

Translation from German: Ivan Stoyanov

2st year student of German philology with a Scandinavian Elective Module,
Sofia University St. Kliment Ohridski (Bulgaria)

Човек може да се отвращава от барока с неговата претрупаност, от романтизма с неговия култ към чувствата или от постмодернизма с неговата произволност. Също така има редица текстове със заглавия като „Враговете на Просвещението“ или „Враговете на Модерността“. За врагове на Новото време обаче никога не се говори. Въпреки това те съществуват. На брой не са малко. И отново надигат глас.

Кога започва Новото време? Кога приключва? Какво идва след него? В крайна сметка няма как нещо да бъде по-ново от новото. Част от образа на Новото време е усещането за апогей, а от апогея – усещането за приближаващ край. От векове насам загрижени гласове призовават за връщане назад – към Древна Гърция, към религията и към какво ли още не. Новото време означава свобода, а свободата – липса на ориентири – така е поне в очите на критиците. Откакто католицизмът изгуби средновековната си власт и Лутер постави в центъра съвестта на всеки един човек, институциите, представящи се за божествени пазителки на истината, не са единствените, които се разпадат – самата истина бива субективно размита. Всеки си създава собствен образ на света, всеки има собствена представа за живота. Едната голяма истина се изпарява и се превръща в хиляди възможни истини. Мотото на постмодернизма гласи: „Anything goes“. Тази мисъл се заражда още преди половин хилядолетие, в началото на Новото време. Едни приписват вината за това на Лутер, други – на Декарт, а трети – на ширещото се безбожие и нововъзникващия капитализъм, за който единственото свято са парите и успехът.

Никоя друга епоха не е вярвала толкова безпределно в утопии, нито пък е очаквала апокалипсиса така заклето. Постоянно се говори за разрушения, постоянно ни заплашват катастрофи. Онази свобода, на която придаваме толкова голяма стойност, очевидно не ни е от полза. От известно време насам се превръщаме в разкайващи се грешници, проклинащи собствената си самоувереност. Напомнания за това никога не са липсвали, не само от страна на еколозите. Консервативни гласове отдавна предупреждават за липсата на ориентири на Новото време, а в прогресивните кръгове също не отскоро поклащат глави по този въпрос.

Междувременно сме изправени пред политически развития, които Западният свят смяташе за невъзможни след тоталитарните режими на XX в. Мислехме, че сме си научили урока от тях завинаги. Поглеждайки назад, втората половина на миналия век, поне по нашите ширини, изглежда като щастливо време. Демокрацията се подразбираше като логичен начин на живот, в който никой, с обичайните малки периферни изключения, не се съмняваше. Няколко години след 1989 г. даже беше обявен краят на историята, като под това се разбираше, че вече дори източното полукълбо е осъзнало, че няма алтернатива, или поне няма по-добра алтернатива, на демокрацията. Свободата изглеждаше като предпоставка за напредък и благоденствие.

Не само Китай междувременно демонстрира, че всичко това е постижимо и без свобода. Дори в Западния свят нов вятър задухва по-бързо, отколкото бихме могли да си представим и в най-лошите си кошмари. И така се питаме, какво тревожи многото разгневени, за които нашият тип демокрация вече не струва и пукнат грош. В изследвания търсим причини, мотиви, взаимозависимости. Отговорът гласи: виновни са глобализацията, миграцията, деиндустриализацията. Говори се за загуба на всякакъв вид сигурност и за претоварване, обхващащо не само материалната, а всяка сфера на живота. В много по-голяма степен в сравнение с преди се водят борби между различни светогледи и винаги става въпрос за голямата картина. Какво все още можем да казваме, как трябва да мислим, къде се намират постоянноменящите се граници – такива са непрекъснато задаваните въпроси. Говори се също за все по-голямата разлика между тези, които изкарват все повече, и тези, които изкарват все по-малко. Между многоезичните, облагодетелствани от глобализацията и маргинализираните се отвори пропаст, която дълго не желяехме да забележим. На едни им харесва фактът, че светът вече почти не познава граници, а други искат наново да издигат стени. Желанието за авторитаризъм нараства. Междувременно втората половина на XX в. започва да изглежда като период на измамен мир.

Обаче не само маргинализираните настояват за *tabula rasa*. Негодувания се разпространяват и сред прослойките без икономически проблеми. Не са малко онези, които нападат елитите, от които те самите са част. Те не страдат нито от липса на внимание, нито от цензура. Въпреки това вярват, че настоящата демокрация трябва да бъде преразгледана. Те се обявяват за нацията, за традиционните ценности, за духовно-нравствена ориентация. В такива случаи изследването на икономическите мотиви не помага особено. Тези хора говорят за спасението на Запада, подобно на Освалд Шпенглер, който пък от своя страна едва ли е вярвал в някакво спасение.

Разпадът на СССР не е единствената последица от 1989 г. – забелязват се и пукнатини на запад. Откакто липсва образът на единствения, голям, ясен враг, в чиято светлина тукашният начин на живот винаги изглеждаше розов, погледите все по-безмилостно се насочват към собствените ни, вътрешни конфликти. Докато всеобхватната глобална зависимост по икономически причинни изисква навсякъде по-голяма отвореност, нараства и нуждата от разграничаване и собствена идентичност. Също така все по-често се задава и въпросът дали свободният пазар и капиталистическата икономика са последното останало късче смисъл на света. Навсякъде бушуват недоволство, гняв и съпротива, изразявани по най-разнообразни, противоречиви начини. Едни копнеят за ред и яснота, а други искат да осъществят проекта на Модерността, стремящ се към преодоляването на всички граници.